

Araştırma Makalesi

Türkiye'ye Göç Eden Yabancılara Uygulanan Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Arzu ÇALIŞKAN*, Gökçe OK**,
Yaşar AKSANYAR***, Aydın Keskin KADIOĞLU****,
Tuğba UYLAŞ

Öz

Türkiye dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumu huzurlu bir toplumun inşasında çok önemli bir yere sahiptir. Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) Programı da Suriyeli sığınmacılara faydalı olması açısından ve yerel toplumla birlikte yaşam kültürünün oluşturulabilmesine katkı sağlamak amacıyla İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı tarafından ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde geliştirilmiştir. Bu araştırmayla, mevcut programa katılan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de yaşama dair bilgi seviyelerinde bir artış olup olmadığının ölçülmesi ve programın değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İstanbul ili Esenyurt ilçesinde 225 Suriyeli sığınmacının katılımıyla gerçekleştirilen analizlere göre, kişilerin programın sonunda uygulanan formda verdikleri cevaplarda, eğitimi almadan önceki verdikleri cevaplara göre olumlu yönde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olmuştur. Bu da SUYE programının Suriyeli sığınmacıların yaşamlarını kolaylaştırdığı göstermektedir ve Türkiye'de yaşama dair bilgi seviyelerindeki bu artış programın faydalı olduğunu ve yaygın bir biçimde uygulanması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyal uyum, Suriyeli sığınmacıların eğitimi, Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı

- * Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, arzucalisiskan26@gmail.com ORCID: 0000-0002-1121-9900
** Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, bilgi@gokceok.org ORCID: 0000-0002-2753-178X
*** Dr., İstanbul Vailiği, yasar.aksanyar@icisleri.gov.tr ORCID: 0000-0001-7358-3620
**** Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, a.keskin.kadioglu@goc.gov.tr ORCID: 0000-0003-3276-3304
***** İl Göç Uzmanı., Göç İdaresi Başkanlığı, tugba.uylas@goc.gov.tr ORCID: 0000-0002-4533-0287

Makale Geliş Tarihi: 17.06.2021 Makale Kabul Tarihi: 19.10.2021

Araştırma Makalesi

Development and Evaluation The Effectiveness of Social Cohesion and Life Education Program That Applied To Foreigners Living in Turkey

Arzu ÇALIŞKAN*, Gökçe OK**,
Yaşar AKSANYAR***, Aydın Keskin KADIOĞLU****,
Tuğba UYLAŞ

Abstract

Turkey is the country with the highest Syrian asylum seekers hosted in the world. Social cohesion of Syrians has a very important place in building a peaceful society. The Social Cohesion and Life Education Program (SUYE) was developed by the Ministry of Internal Affairs, Directorate General of Migration Management in cooperation with Ministry of Education to educate migrants about living in Turkey and to create a culture of living together with the local community. In this study, it is aimed to measure that whether Syrian asylum seekers who participated in the program increase their knowledge about living in Turkey or not and aimed to evaluate the efficacy of SUYE Program. According to the analysis with the participation of 225 Syrian asylum seekers in Esenyurt district of Istanbul province, there was a statistically significant increase in the right answers given by the Syrians in the form applied at the end of the program compared to the answers they gave before the education. This means that the SUYE program facilitates Syrian asylum seekers' life and increases the level of knowledge about social life in Turkey which means program is beneficial and should be implemented widely.

Keywords: *social cohesion, Syrian asylum seekers' education, Social Cohesion and Life Education Program*

* Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, arzucaliskan26@gmail.com ORCID: 0000-0002-1121-9900

** Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, bilgi@gokceok.org ORCID: 0000-0002-2753-178X

*** Dr., İstanbul Vailiği, yasar.aksanyar@icisleri.gov.tr ORCID: 0000-0001-7358-3620

**** Dr., Göç İdaresi Başkanlığı, a.keskin.kadioglu@goc.gov.tr ORCID: 0000-0003-3276-3304

***** İl Göç Uzmanı, Göç İdaresi Başkanlığı, tugba.uylas@goc.gov.tr ORCID: 0000-0002-4533-0287

Giriş

Yeni bir ülkede yaşamak, yetişkin yabancılar için birçok zorluğu beraberinde getirmektedir. Sosyal, yasal ve kültürel normlar, menşe ülkeninkilerden büyük ölçüde farklı olabilmektedir. İş aramak, hizmetlere erişmek, hatta alışveriş yapmak veya bir banka hesabı açmak gibi görevler bile, “işlerin nasıl yürüdüğü” bilinmediğinde çok zor olabilir. Bu zor durum; kültür şoku ve alışılmadık bir ortamda hayatta kalmanın devam eden stresi, taşınmadan önceki yaşama duyulan hasret veya travma ile artabilir (Gilmartin, 2008). Yerel toplumla da aynı dil konuşulmuyorsa bu zorluklar yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyum kavramı sıkça dile getirilen ve önem arz eden bir konu olmuştur.

Sosyal uyum, belirli bir çevrede bireyler ve gruplar arasındaki ve bu bireyler ve gruplar ile onları yöneten kurumlar arasındaki ilişkilerin doğası olarak tanımlanmaktadır (Guay, 2015). Güçlü, pozitif ve yakın ilişkiler yüksek sosyal uyumun göstergesi olarak algılanırken, zayıf, olumsuz veya parçalanmış ilişkiler ve dışlayıcı kimlikler, düşük sosyal uyum anlamına gelmektedir. Sosyal uyum bu nedenle çok yönlü ve tanımlanması güç bir kavramdır. Sosyal uyumun göstergeleri ise, henüz yaygın olarak kabul edilmiş olmasa da, kişisel, politik ve gelişimsel insan güvenliği, kurumlara güven ve memnuniyet, sivil hayata katılım, gruplararası algılanan tehdidin ve sosyal mesafenin az olması ve yüksek gruplararası temas olarak ifade edilmektedir (Lyytinen ve Kullenberg, 2013).

Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların¹ sosyal uyumu konusunda akademisyenler, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarınca çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

¹ Göçmenlerin statüleri konusunda ev sahibi toplumlarda bir kavram karmaşası yaşanmaktadır ve mülteci, sığınmacı ve göçmen kavramları birbiri yerine kullanılabilir. Göçmenler, daha iyi yaşam koşulları için ülkelerinden gönüllü olarak ayrılırken mülteciler kendi ülkelerine olan güvenlerini kaybedip başka bir ülkeye iltica etmektedirler (UNHCR, 2002 cited in Gümüşten, 2017). Mültecilerin kendi ülkelerindeki güvenlikleri tehlikedeysen göçmenler herhangi bir güvenlik problemi yaşamayabilir ya da kendi ülkelerinin korumasına devam edebilmektedirler. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre, Avrupa dışından Türkiye’ye sığınan kişiler mülteci olarak kabul edilmezler. Avrupa dışından güvenlik tehdidi sebebiyle gelen kişiler 3. bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye’de şartlı mülteci statüsünde geçici olarak kabul edilirler. Avrupa dışından kitlesel akınla gelen Suriyelilere ise geçici koruma statüsü verilmiştir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Mevcut makalede Suriyelilerden geçici koruma altındaki Suriyeliler şeklinde uzun olarak bahsetmek yerine kısaca sığınmacı olarak bahsedilmektedir.

maktadır. Suriye iç savaşının ilk yıllarında misafirlik bağlamında değerlendirilen Suriyelilerin son yıllarda kalıcı olduğu yerel toplum tarafından da fark edilen bir durumdur (Koçan ve Kırılıoğlu, 2020). Bu da sosyal uyum kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığının 31 Mart 2021 verilerine göre, geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı 3.665.946'dır. Erdoğan'ın (2018) yaptığı çalışmaya göre; Suriyelilerin %80'i Türkiye'de kalıcı olacaktır. Hem kalıcılık durumunun ihtimal olarak arttığı hem de diğer uyruklara oranla sayı olarak en çok Suriyelilerin bulunması, sosyal uyum bağlamında en çok bu grubun çalışılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, uyum kavramını yasal olarak dile getiren ilk belgedir (TBMM, 2018). Ayrıca, göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek ve uyum çalışmalarını gerçekleştirmek adına da Kanunla birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.² Yabancıların uyumu meselesini de farklı boyutlarıyla ele almak adına Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Göç İdaresi Başkanlığı, uyum kavramının ne entegrasyon ne de asimilasyon olduğunu, uyumun karşılıklılık ve gönüllülük ilkesine dayanan ve toplumların birbirlerini anlaması temelinde ele alınan bir ahengi ifade ettiğini belirtmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları da Suriyelilerin sosyal uyumu konusunda önemli katkılar yapmışlar, bu konuda pek çok rapor hazırlamışlardır (Barın, 2019). Mevcut çalışmanın, Türkiye'de yabancılara devlet tarafından uygulanan uyum programını değerlendiren ilk çalışma özelliğini gösterdiğinden literatüre büyük bir katkısı olacağı düşünülmektedir.

Suriye'deki çatışmalar, altı milyondan fazla kişinin ülke içinde yerinden edilmesine ve beş milyondan fazla kişinin de ülke dışında kitlesel olarak uzun süreli yerinden edilmesine neden olmuştur (IOM, 2020). Türkiye ise dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamdaki yükü diğer ülkelere oranla çok yüksektir. Türkiye'de yaklaşık 3.6 milyon Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır ve Türkiye Cumhuriyeti hükümeti

² 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün adı "Göç İdaresi Başkanlığı" olarak değiştirilmiş ve kuruluşun teşkilat yapısı yeniden düzenlenmiştir.

Suriyelilere geçici koruma statüsü³ vermiştir. Suriyelilerin sosyal uyumu Türkiye’de en fazla tartışılan konular içerisinde yer almaktadır. Suriyelilerin uyumu konusunda Erdoğan (2020) tarafından yapılan geniş çaplı bir araştırmanın sonuçlarına göre; Suriyeliler, kendilerinin kültürel açıdan Türklere %57.1 oranında benzediğini veya çok benzediğini düşünürken hiç benzemediğini düşünenlerin oranı sadece %3.6’dır. Ayrıca, Suriyelilerin Türk toplumuna olan sosyal mesafesinin son derece yakın olduğu ve sosyal ilişkiler bakımından yakın ilişkiler kurmaya hevesli oldukları yapılan bu araştırmada gösterilmiştir. Fakat yerel toplum açısından bakıldığında benzer senaryo ortaya çıkmamaktadır. Yerel toplumla Suriyeliler arasında ciddi bir gerginlik yaşanmamasına rağmen yerel toplumun Suriyelilerle huzur içinde bir arada yaşayabilmesi fikrine katılanların oranı sadece %11.4’tür. Suriyelilerin Türk toplumuna ne ölçüde uyum sağladığı konusu yerel topluma yöneltildiğinde de %64.4’ü Suriyelilerin topluma çok az uyum sağlayabildiğini ya da hiç uyum sağlayamadığını düşünmektedir (Erdoğan, 2020).

Bazı araştırmalar, çeşitli ekonomik ve sosyal sebeplerden dolayı Suriyeli sığınmacıların yerel toplum tarafından çok da kabul görmeyen kişiler olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bunun sebepleri arasında Suriyeli sığınmacıların yerel toplumun iş imkânlarını azaltması ve tehdit olarak algılanması, bazı şehirlerde ikinci eş olarak ailelerin yıkılmasına sebep oldukları algısı ve kültürel açıdan çok farklı oldukları gibi sosyal ve ekonomik gerekçeler yer almaktadır (Navruz, & Çukurçayır, 2015; Göker, & Keskin, 2015; Bakioğlu, Artar, & İzmir, 2018; Ekici, 2019). Bunlara ek olarak, Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmının Türkçeyi bilmemeleri de uyuma yönelik en büyük engellerden biri olarak görülmektedir (Koçan ve Kırlioğlu, 2020; Öztürk, 2018). Yabancıların uyum sağlaması ve psiko-sosyal açıdan yaşanabilecek sorunların azaltılması hususunda, ev sahibi ülkenin dilinin öğrenilmesinin olumlu katkıları olduğu yapılan birçok çalışmada ortaya konulmaktadır (Ekşi, 20002; Duğan ve

³ Türkiye Cumhuriyeti’ne kitlesel akınla gelen Suriyeli bireylere Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti Geçici Koruma statüsü vermiştir. Bu sebeple Suriyeli bireylerden bahsederken geçici koruma altındaki Suriyeliler şeklinde bahsetmek en doğru ifade olacaktır. Fakat makalede Suriyeli bireylerden bahsederken akışı kolaylaştırmak adına Suriyeli sığınmacılar şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Mülteci kavramı ise özellikle seçilmemiştir. Cenevre Sözleşmesindeki coğrafi kısıtlamadan dolayı Türkiye, sadece Avrupa ülkelerinden ülkemize sığınan kişilere mülteci statüsü verebilmektedir. Bu sebeple, Suriyeli bireyler mülteci statüsünde değildir.

Gürbüz, 2018; Köse ve Özsoy, 2019; Duman, 2019). Özellikle ileri yaştaki göçmenlerin kendi dil ve kültürlerini de yaşatarak yerel toplum içerisinde sosyalleşmeleri önemlidir (Adıgüzel, 2016). Durum böyle olmadığında, yani göç edilen ülkenin dili bilinmediğinde ve kültürü anlaşılmadığında, yetişkin göçmenlerin günlük yaşamlarını devam ettirmeleri zorlaşır ve göçmenler toplumdan uzaklaşabilir ve yalnızlaşabilirler. Ayrıca yine göç edilen ülkenin kültürüne hakim olunmadığında, kültürün verdiği çok doğal tepkiler ve davranış kalıpları ırkçılık gibi anlaşılabilir ve kişiler kendini mutsuz ve dışlanmış hissedebilir. Her kültürün kendine özgü iletişim biçimleri vardır ve bu sebepten kişiler farklı kültürlerden gelen mesajları ve davranışları kendi kültürü çerçevesinde düşünerek yorumlayabildiği için yanlış anlayabilir ya da hiç anlamayabilir (Ünalın, 2018). Bu sebeple, göç edilen ülkeye uyum sağlamak için gidilen ülkenin sosyal yaşamının, kültürel özelliklerinin; kültürel özelliklerin bileşenleri olan flört etme biçimlerinin, çocuk yetiştirme pratiklerinin, dini yapısının, batıl inançlarının, esprilerinin, beden dilinin vs. bilinmesinin önemi yadsınamakla birlikte en önemlisi de iletişim kurabilmek için ev sahibi toplumun konuştuğu dili bilmektir. Bu noktada, Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar için Türkçe öğrenmek yaşamlarını kolaylaştırmak için mecburi bir durumdur (Eyüp, Arslan, & Cevher, 2017).

Ayrıca, sığınmacıların gittikleri ülkenin sosyal yaşam kuralları, gelenek ve görenekleri, kültürel yaşamları, hukuki sistemleri, eğitim ve sağlık sistemleri gibi konuları öğrenirlerse yerel toplum tarafından daha fazla kabul görebilecekleri ve kendi ayakları üzerinde daha rahat durabilecekleri düşünülmektedir. Bu anlamda, Suriyeli sığınmacılara faydalı olması açısından ve yerel toplumla birlikte yaşam kültürünün oluşturulabilmesine katkı sağlamak amacıyla İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı tarafından ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) kurs programı geliştirilmiştir. Bu program, 18 yaş üstü yetişkin bireylere 8 saat olarak halk eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerce verilmektedir. SUYE sonrasında ülkemizdeki Suriyelilerin gündelik yaşamda kendilerini daha net ifade edebilme, kendi ayakları üzerinde durabilme ve Türk vatandaşlarıyla yapıcı iletişim kurabilme becerileri kazanmaları; eğitim, sağlık, barınma, iş bulma, hukuki hizmetler, güvenlik ve

sağlanan destekler konularında bilgi sahibi olmaları hedeflenmektedir. 8 saatlik programın konuları arasında; Türkiye'nin tarihi, kültürel ve coğrafi yapısı, gelenek ve görenekleri, genel ahlak ve toplumsal yaşam kuralları, sosyal hayata ilişkin bilgilendirme, yabancıların hak ve yükümlülükleri, eğitim ve sağlık olanakları, medeni kanun ve hukuki konular, çocuklarda mahremiyet eğitimi, Covid-19 tedbirleri, faydalı bilgiler ve geçim kaynaklarına erişim yer almaktadır. Programın eğitim dili Türkçe olup başta Arapça ve Farsça olmak üzere ihtiyaç duyulan tüm dillerde tercüman eşliğinde çeviri yapılarak dersler verilmektedir. Yetişkinlere eğitim fırsatlarının sunulması toplumsal huzuru sağlamada çok önemli görülmektedir (Duman, 2019). Sosyal uyuma yönelik eğitimler sayesinde, ülkemizdeki sığınmacıların savaşın olumsuz etkilerinden ve travmasından kurtulup yeni ve bağımsız bir hayat kurmaları yolunda anlamlı adımlar atmaları hedeflenmektedir.

Türkiye dışında farklı ülkelerde de göçmenlere dil öğretmek ve ev sahibi toplumun yaşayış tarzını anlatabilmek adına uyum kursları verilmektedir. Örneğin; Almanya'da yeterince Almanca bilmeyen bütün göçmenlerin uyum kurslarına katılması zorunludur. 700 saatten oluşan uyum kursunun 600 saati Almanyayı öğretmeye yönelikken 100 saati ise uyum anlatmak üzere ayrılmıştır. Bu 100 saatlik uyum kursunda Alman hukuk sistemi, kültür ve toplum yapısı konuları işlenmektedir ve kursların bitiminde test sınavı yapılmaktadır (Köse ve Özsoy, 2019). Ayrıca, bu kurslardan başka temel düzeyde gündelik konuşmalar ile ülke hakkında bilgilerin verildiği başka özel kurslar da bulunmaktadır. Bu kurslar kişilerin özel durumlarına göre tam zamanlı ve yarı zamanlı olarak düzenlenmiştir. Genelde uyum kursuna tam zamanlı olarak devam edilmektedir. Yarı zamanlı kurs seçeneği çalışan kişiler için verilmektedir. Bu durumda kurslara öğleden sonra ya da akşam katılmak mümkündür (Köse ve Özsoy, 2019).

Birleşik Krallık'taki mülteci ve sığınmacılara yönelik yaşam boyu öğrenme ve sosyal uyum kurslarına bakıldığında ise, İngiliz hükümetinin uyguladığı politikayı *White Paper Secure Borders, Safe Haven: Integration with Diversity in Modern Britain* adlı dokümanda ayrıntılı olarak incelemek mümkündür (Home Office, 2002). Bu doküman, mülteci ve sığınmacılar için İngilizceyi öğretmeye yönelik müfredat önerisi, bilgi

teknolojileri ve vatandaşlık sınıflarını düzeyen bilgileri içermektedir. Vatandaşlık sınıfları, Birleşik Krallık'ın yaşam tarzını anlamayı arttırmaya yönelik tasarlanmıştır ve yabancıları vatandaşlık sınavına (testine) hazırlamaya yöneliktir. Çok yaşlılar ve öğrenme güçlüğü çekenler gibi birkaç istisna dışında İngiliz vatandaşlığına başvurmak isteyen tüm mülteciler vatandaşlık sınavını geçmeli, bağlılık yemini etmeli ve İngilizce dil sınavını geçmelidir (Morrice, 2007). Birleşik Krallık'ta hazırlanan bir raporda, hayat boyu öğrenme politikaları gereği mültecilere sıklıkla uygulanan kursların onların toplumun uyumlu, etkili ve yetkin üyeleri olmasına ve sosyal ağlara adapte olmuş, kültürel anlayışı gelişmiş ve sosyal yaşam kurallarını bilen bireyler olmasına yüksek katkı sağladığı görülmüştür (Coffield, 2000). Coffield'in (2000) raporu, bu sosyal becerileri geliştirmek için yaygın öğrenimin önemini altını çizmektedir. Rapor, resmî (örgün) öğrenmenin çoğu zaman vazgeçilebilir olmasına rağmen, yaygın öğrenim yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin işi pratik olarak öğrenmek için gerekli olduğunu göstermiştir (Baron, Wilson ve Riddel, 2000).

Sosyal uyum bağlamında İspanya örneğini incelendiğinde ise halen yürürlükte olan İspanya göç yasasına göre; göçmenlerin kalıcı bir oturma iznine sahip olmaları için başvuru yaptıklarında onlardan beklenen, topluma uyum sağladıklarını gösteren temel belgeler, süreklilik arz eden bir iş sözleşmesi ve göçmenin ikamet ettiği yerin belediyesinden alabildiği kişinin ve ailesinin oradaki ikametine ilişkin bir rapordur. Fakat göçmenlere yönelik uyum politikalarını ve bu alanda yapılan çalışmalarını doğru değerlendirilebilmek için İspanya'daki siyasal iktidarın 17 özerk bölge ve 2 özerk şehirden oluştuğunu gözden kaçırmamak gerekir. Her özerk bölgenin kendi içinde uyguladığı farklı uyum politikaları olabilmektedir (Candel, 2008; Lladonosa, 2013). Her ne kadar İspanya bugüne kadar Türkiye ile benzer oranda bir sığınmacı akını ile karşılaşmamış olsa da, iki ülkenin göç hareketleri tarihçesinde bazı benzerlikler vardır ve İspanya da sosyal uyum bağlamında incelenmesi gereken önemli ülkelerden biridir (Öztürk, 2014). İspanyol politika yapıcılar, üçüncü ülkelerden gelen sığınmacı nüfusların sosyal içermesini teşvik etmek için şimdiye kadar iki entegrasyon stratejisi oluşturmuştur. 2007 ve 2010 yıllarını kapsayan ilk stratejide eğitim, istihdam, sosyal hizmetler, sağlık ve barınma alanlarındaki kamu politikalarını

göçmen nüfusun ihtiyaçlarına göre uyarlamayı (anaakımlaştırma) hedeflemişlerdir. Stratejinin 2011 yılı güncellemesinde ise temel eylem alanlarının yanı sıra, ırkçılığa, ırk ayrımcılığına, yabancı düşmanlığına ve hoşgörüsüzlüğe karşı kapsamlı stratejiler de hedeflenmiştir (European Commission, nd). İspanya, üçüncü ülke vatandaşları için tek başına bir ulusal entegrasyon programı uygulamamaktadır, ancak bölgesel ve belediye düzeylerinde uygulanan çeşitli programlar sayesinde sığınmacılar için dil kursları, yurttaşlık eğitimi ve mesleki eğitimler verilmektedir. Örneğin Madrid bölgesi, *Zorunlu Yasalarınızı Bilin* kursunu açmıştır. Buna ek olarak, Eğitim Bakanlığı, Cervantes Enstitülerinin yardımıyla İspanyolca kursları vermektedir. Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitimde Kültürel Çeşitliliğe Dikkat Merkezi kültürlerarası eğitim için bilgi ve danışmanlık sağlamaktadır.

Dünyadaki uyum örneklerinden de anlaşılacağı üzere, göçmenlerin sosyal uyumunu sağlamanın en temel koşulu gittikleri ülkenin dilini öğrenmeleri ve ardından gittikleri ülkenin yasalarını ve yaşayış biçimini öğrenmeleridir. Yetişkin bir göçmenin dil öğrenmesi veya sosyal uyum için gerekli olabilecek bilgileri edinmesi çocukların öğrenmesinden farklıdır. Bir yetişkinin dil öğrenmesi veya uyum kurslarına katılması için ihtiyaç durumunun hasıl olması gereklidir. Yetişkinin yeni beceriler edinmesi için akademik veya teorik bir kursa katılması motivasyonunu arttırmayabilir (Gilmartin, 2008). Kurslarda veya programlarda verilen bilgilerin pratik ihtiyaçlarına yanıt vermesi gereklidir. Yetişkinin iletişim ihtiyaçları açılan kurslarda uygulanan pratiğe dayalı metodolojiyle karşılanırsa verimli sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Literatüre göre, uyum bağlamında ya da yabancılara dil öğretmek amacıyla açılan kursların katılımcının özerkliğini desteklemesi ve motivasyonunu arttırması gerekmektedir (Gilmartin, 2008). SUYE Kurs Programı da literatürü destekleyecek şekilde planlanmış, yabancıların en çok ihtiyaç duyabileceği konulara yer verilmiş ve kişilerin özgüvenlerini arttırmaya yönelik yapabilirim duygusunu kişilere vermeyi amaçlamıştır. Ayrıca, programın pilot uygulaması yapıldıktan sonra sahadan alınan geribildirimler de dikkate alınarak çocuklarda mahremiyet eğitimi konusu da 45 dakikalık bir ders saatinde anlatılmak üzere SUYE programına eklenmiştir. Bu bağlamda, yabancı yetişkinler çocuklarına mahremiyet konusunu nasıl anlatabileceklerini SUYE programı kapsamın-

da öğrenmişlerdir. Almanya ve İngiltere örneklerinden farklı olarak bu kursu almak zorunlu değildir ve sonunda herhangi bir sınav yapılmamaktadır. SUYE programına katılmak gönüllülük esasına dayalı olmakla birlikte bu kursu almaları için yabancılar teşvik edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de yaşayan ve yasal kalış hakkına sahip tüm göçmenlere uygulanan SUYE programının eğitime katılan göçmenler üzerinde etkili olup olmadığının incelenmesidir. Mevcut çalışmada İstanbul ilinde yaşayan ve programa katılan Suriyeli bireyler incelenmiştir. Fakat SUYE programı Türkiye'de yasal kalış hakkına sahip tüm yetişkin yabancılar için geliştirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi tek gruplu ön-test son-test deneysel desenidir. Kontrol grubu yer almadığı için zayıf deneysel desenler arasında yer almaktadır.

Örnekleme

Araştırmaya İstanbul ili Esenyurt ilçesinde yaşayan 225 Suriyeli sığınmacı katılmıştır. Katılımcıların 135'i (%60.27) kadın, 89'u (%39.73) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması ise 37.92'dir. Yaş gruplarına ayırarak baktığımızda ise büyük çoğunluk %45,33'lük bir oranla 35-50 yaş aralığında olup, sırasıyla %42,67 oranıyla 17-35 ve %12 oranıyla 50-65 yaş aralığı gelmektedir. Katılımcıların %79,98 oranındaki büyük bir kısmı herhangi bir işte çalışmadığını, %15,63'ü yarı zamanlı, %13,39'u ise çalıştığını bildirmiştir. Katılımcıların öğrenim durumuna göre sıralanışı %29,17 ile ilk sırada ortaokul, %26,85 ile ilkokul ve %18,06 lise şeklindedir. Toplamda %74,08'lik çoğunluğun öğrenim durumunun ilkokul-lise aralığında olduğunu söyleyebiliriz. %12,04 lisans, %1,38 lisansüstü düzeyinde öğrenim sahibiyken; %6,48 okur-yazar, %6,02 "diğer" seçeneğini seçmiş ve 9 kişi de ilgili alanı boş bırakmıştır. Katılımcıların Türkiye'de bulunma süresi ortalama 5,94 yıl olup, yaklaşık %84'ünü 5 yıl ve üzeri bir süredir Türkiye'de bulunduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %16'sı ise 5 yıldan az bir süredir Türkiye'de bulunmaktadır. Kişilere SUYE programına katılmaları için telefon yoluyla ulaşılmıştır. Arapça bilen tercümanlar yabancıları aramış ve onları program hakkında bilgilendirmiş, katılım sağlamalarının yararlı olacağını iletmıştır. Katılmak isteyen kişiler de gönüllülük esasına göre Halk Eği-

tim Merkezlerinden kayıt yaptırmışlardır. Dersler başladığında ise formları doldurmaya gönüllü olan katılımcılara ön-test ve son-test bilgi değişim ölçeği Halk Eğitim Merkezlerinin öğretmenleri tarafından uygulanmıştır. Kişilerden isim bilgileri alınmamıştır. Ardından formlar il göç sorumluları tarafından sınıflardan toplanmış ve araştırmacıya gönderilmiştir.

Örneklemin demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özellikleri

	Ortalama	
Yaş	37.92	
Türkiye’de bulunma süresi	5.94	
	N	%
Cinsiyet		
Kadın	135	60.27
Erkek	89	39.73
Öğrenim Durumu		
Okuryazar	14	6.48
İlkokul	58	26.85
Ortaokul	63	29.17
Lise	39	18.06
Üniversite	26	12.04
Lisansüstü	3	1.38
Diğer	13	6.02
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	30	13.39
Çalışmıyor	159	79.98
Yarı zamanlı çalışıyor	35	15.63

Veri Toplama Araçları

Demografik Form:

Katılımcıların toplamda kaç yıldır Türkiye’de buldukları, cinsiyetleri, uyrukları, öğrenim durumları ve çalışma durumlarıyla ilgili bilgileri toplamak adına bir demografik bilgi formu oluşturulmuştur.

Bilgi Değişimi Ölçeği:

Kişilerin SUYE’de öğrendikleri bilgileri ölçen ve 15 sorudan oluşan bir form oluşturulmuştur. Sorular programın içeriğiyle ilgilidir ve göç alanında ve eğitim alanında çalışan uzmanlarca bir soru havuzu oluşturularak hazırlanmıştır. Öncesinde programdan doğrudan sorumlu ve göç alanında çalışan bir psikolog ve bir göç uzmanı örnek sorular hazırlamış, ardından yine programdan sorumlu ve eğitim alanında çalışan iki öğretmen de örnek bir soru havuzu hazırlamıştır. Oluşturulmuş 15 soru, 100 soruluk havuzdan çekilerek ve MEB izleme ve değerlendirme uzmanları, ASAM izleme ve değerlendirme uzmanları, alanda çalışan göç uzmanları ve uzman psikologların görüşleri alınarak son haline getirilmiştir. SUYE Programı kapsamında anlatılan tüm genel konu başlıklarından en az 1 soru olacak şekilde sorular oluşturulmuştur ve zorluk dereceleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Sorular 3 cevap şıklıdır ve sadece 1 cevap doğru olacak şekilde hazırlanmıştır. Ölçekten alınacak en yüksek puan 15 iken, en düşük puan ise 0’dır. Mevcut 15 soruluk bilgi değişim anketi Arapçaya hakim tercümanlar tarafından Arapçaya çevrilmiştir. Toplamda 3 tercüman soruları çevirmiş ve bu 3 çeviriler araştırmacılar tarafından karşılaştırılmış, en doğru tercümeye ulaşılmaya çalışılmıştır. Örnek bir soru da aşağıda paylaşılmıştır:

“Aşağıdaki ifadelerden hangisi toplu yaşam alanlarında uyulması gereken kurallarla ilgili yanlış bilgidir?”

a-)Balkonlar özel kullanım alanlarıdır ve bu nedenle balkonlardan halı, kilim, sofra örtüsü gibi herhangi bir şey silkelemek doğru değildir.

b-)Sıra beklerken gürültü yapılması ve yüksek sesle telefonla konuşulmasında bir sakınca yoktur.

c-)İnsanlara «lütfen» ve «teşekkür ederim» demek nezaket göstergesidir.

Ardından, hazırlanmış olan sorulara Covid-19 tedbirleri ve Türkçe öğrenme ile ilgili 2 adet soru daha eklenmesi gerekliliği hâsıl olmuştur. Bu iki soru, fonlayıcı kurumun isteği doğrultusunda eklenmiştir. Sorulardan biri Covid-19 tedbirleriyle ilgiliyken diğeri ise Türkçe öğrenmekle ilgilidir. Bu haliyle 17 sorudan oluşan bir anket oluşmuştur. İstanbul ilindeki katı-

lımcılara temmuz ayında 15 sorudan oluşan anket, ağustos ayında ise 17 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Bu sebeple, temmuz ve ağustos ayları ayrı olarak değerlendirilmiştir.

SUYE Programının içeriği Göç İdaresi Başkanlığı tarafından akademisyenler tarafından oluşturulan Türkiye’de Yaşam Rehberi göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay ve Türkiye Belediyeler Birliği gibi kurumlar başta olmak devlet kurumlarının görüş ve önerileri alınmıştır. Ayrıca, SUYE programının pilot çalışması 2019 yılında yapılmış ve sahadan alınan geri bildirimler doğrultusunda Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi, e-devlet şifresi alma ve Covid-19 tedbirleri gibi bazı konular Programa eklenmiştir. Program, yabancılara toplam 8 saatlik bir zaman diliminde Halk Eğitim Merkezinin SUYE eğitici eğitimini tamamlamış ve katılım sertifikası olan öğretmenleri tarafından 1 tercüman eşliğinde verilmektedir. Ayrıca, İstanbul Esenyurt ilinde yaşayan ve mevcut çalışmaya katılan 225 kişiyle birlikte toplamda 451 gönüllü katılımcıya SUYE kurs programının genel bir değerlendirmesini yapmaları için *Kursiyer Değerlendirme Formları* dağıtılmıştır. Eğitimin genel değerlendirilmesine ilişkin soruya kişilerin verdiği ortalama puan 4.47’dir. (Puanlama 1 ve 5 arasındadır). Bu da eğitimin memnuniyet düzeyinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların %56’sı bu kursu arkadaş ve tanıdıklarına tavsiye edebileceğini söylemişlerdir. Katılımcıların %89’u kursun süresini yeterli bulmuştur. Katılımcıların %92’si öğretmenlerin kursiyerlerin sorularına açıklayıcı cevaplar verdiğini düşünmektedir. Katılımcıların %91’i tercümanın çevirisini anlamada güçlük çekmemiştir. Son olarak, katılımcıların %86’sı kursun sosyal uyum hakkındaki tüm soruların yanıtlarını içerecek şekilde kapsamlı olduğunu düşünmektedir.

Bunların dışında, katılımcılardan kurs modüllerinin değerlendirilmesini yapmaları da istenmiştir. SUYE kurs programı; Türkiye’nin tarihi ve coğrafi yapısı, Türkiye’nin kültürel yapısı ve gelenek ve görenekler, genel ahlak ve toplumsal yaşam kuralları, Türkiye’de yabancıların statüleri, hakları ve yükümlülükleri, sosyal hayata ilişkin bilgilendirme, sosyal-sportif imkanlar, eğitim sistemi, sağlık sistemi, medeni kanun ve hu-

kuki konular, geçim kaynaklarına erişim ve faydalı bilgiler modüllerinden oluşmaktadır. Kişilerin en çok ilgisini çeken modül, Türkiye'de yaşayan yabancıların hak ve yükümlülükleri ve ardından sosyal hayata ilişkin bilgilendirme ve eğitim olanaklarıdır. Katılımcıların en kolay buldukları modül ise eğitim olanakları olarak görülmektedir. Yabancıların modüller arasında en zor buldukları bölüm ise *sirasıyla* yabancıların hak ve yükümlülükleri ve geçim kaynaklarına erişimdir. En faydalı buldukları bölüm sosyal hayata ilişkin bilgilendirme ve ardından geçim kaynaklarına erişimken, görece gereksiz buldukları modül ise faydalı bilgiler adlı bölümdür.

Araştırmanın Süreci

2021-245 araştırma numaralı araştırmanın etik kurulu onayı 14.06.2021/17 numaralı karar ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinden alınmıştır. Demografik form ve bilgi değişim anketi soruları sınıf ortamında öğretmenler tarafından SUYE Programı başlamadan bir kez ve bittikten sonra bir kez olmak üzere ön-test ve son-test olarak iki kere doldurtulmuştur. Öğretmenler sınıflarda bu ölçümün bir sınav olmadığını, kimseye kişisel olarak bir puanlama yapılmayacağını ifade etmiştir. Anketin katılımcıların eğitim öncesi sahip olduğu bilgileri ve eğitim sonrası edindikleri bilgileri ölçmek için hazırlandığını ifade etmişlerdir. Anketten sağlanan bilgiler sadece faaliyet ve planlamaları geliştirmek ve detaylı analizler yapabilmek için olduğunu ve en üst düzeyde gizlilik ve mahremiyet ilkeleri göz önünde bulundurarak değerlendirileceğini ifade etmişlerdir. Gizlilik bireylerin kişisel bilgilerinin alınmamasıyla sağlanmış olmuştur. Katılımcıların anketi tamamlaması yaklaşık 15 dakika almıştır ve katılımcılar anketleri kendi dillerinde (Arapça) doldurmuşlardır. Son olarak, SUYE öncesi ve sonrasında yapılmış olan bilgi değerlendirme anketine katılımları için kişilere teşekkür edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Veriler, SPSS 22.0 sürümü kullanılarak değerlendirilmiştir. Toplamda 225 kişiye ulaşılmıştır. Öncelikle verilerin normallik dağılımı basıklık, çarpıklık değerleri histogram ile değerlendirilmiştir ve dağılımın normal olduğu görülmüştür.

SUYE Programının içeriğiyle bağlantılı olarak hazırlanmış bilgi değişim anketi katılımcılara eğitim başlamadan önce ve eğitim bittikten sonra iki kez uygulanmış ve kişilerin ön test ve son test puanları arasındaki farka bağımlı örneklem t testi kullanılarak bakılmıştır. Ayrıca, Suriyelilerin bilgi değişiminde cinsiyete, yaşa, öğrenim durumuna ve çalışma durumuna göre bir fark olup olmadığına da bağımsız gruplar t testi kullanılarak bakılmıştır.

BULGULAR

Temmuz ayı içerisinde farklı tarihlerde, 69 kişiye bilgi değişim anketi uygulanmıştır. Soru sayısı 15 olup, ön-test ve son-test skorları arasındaki ortalama fark 2,27'dir. Bilgi değişim anketinin sonuçlarına göre; ön test doğru cevap ortalaması 9,12 ve son test doğru cevap ortalaması 11,39 olup, katılımcıların son test skorları, ön testten fazladır ve t-test sonuçlarına göre sonuç istatistiksel olarak da anlamlıdır ($t=-6,721$, $p< 0,001$). Bilgi değişimine ait sonuçlar Tablo 2'de gösterilmektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde, SUYE kişilerin bilgi düzeyinde artışa sebep olmaktadır.

Tablo 2. Bilgi Değişimini Ölçmeye Yönelik T Testi Sonuçları

	Ön test	Son test	<i>p</i>
<i>Ortalama</i>	9.12	11.39	<0.001
<i>Standart Sapma</i>	2.74	2.85	

Ağustos ayında, 156 kişiye bilgi değişim anketi uygulanmıştır. Soru sayısı 17 olup, ön-test ve son-test skorları arasındaki fark ortalaması 2,37'dir. Aralık ayı sonuçlarına göre; ön test doğru cevap ortalaması 10,15 ve son test doğru cevap ortalaması 12,53 olup katılımcıların son test skorları, ön testten fazladır ve t-test sonuçlarına göre sonuç istatistiksel olarak da anlamlıdır ($t=-6,654$, $p< 0,001$). Bilgi değişimine ait sonuçlar Tablo 3'de gösterilmektedir. Yani, SUYE kişilerin bilgi düzeyinde artışa sebep olmaktadır.

Tablo 3. Bilgi Değişimini Ölçmeye Yönelik T Testi Sonuçları

	Ön test	Son test	<i>p</i>
<i>Ortalama</i>	10.15	12.53	<0.001
<i>Standart Sapma</i>	3.68	3.63	

Katılımcıların cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, yaşa ve çalışma durumu göre bilgi değişiminde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunma-

maktadır ($p > 0,05$). Değişkenler arasındaki korelasyonlara baktığımızda ise, ön test ve son test arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon varken ($r=0,26$, $p < 0,01$), katılımcıların yaşı ve Türkiye'de bulunma süreleri ile ön-test, son-test skorları arasında anlamlı bir korelasyon yoktur ($p > 0,01$).

Toparlamak gerekirse; kişilerin SUYE kurs programını aldıktan sonra bilgi seviyelerinde olumlu yönde bir artış olmuştur. Bu artış da istatistiksel olarak anlamlıdır. Kişilerin bilgi değişim seviyelerinde cinsiyete, yaşa, eğitim seviyesine ve Türkiye'de kalış sürelerine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Bu da katılımcıların cinsiyetten, yaştan ve eğitim seviyesinden bağımsız olarak mevcut kurstan faydalanma biçimlerini değişmediğini göstermektedir. Uyuğa göre farkın olup olmadığına bakılamamıştır; sebebi ise, katılımcıların hepsinin Suriyeli bireylerden oluşmasıdır.

Tartışma ve Sonuç

Mevcut çalışmayla, SUYE Programı aracılığıyla sığınmacıların Türkiye'de yaşama dair bilgi seviyelerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Yabancıların sosyal uyumu hem kendilerinin özgüvenli ve psikolojik sağlığı yerinde bireyler olabilmeleri hem de yerel toplumun huzurlu hissedebilmesi için son derece önemlidir (Yavuz, 2013). Yabancıların sosyal uyumunu sağlayabilmek, gittikleri ülkede sahip oldukları hak ve yükümlükleri bilmeleri ve ülkenin dilini, yaşam pratiklerini ve kültürel yapısını öğrenebilmeleri açısından farklı ülkelerde çeşitli uyum programları mevcuttur (Heckmann ve ark., 2015). Çoğu Avrupa ülkesinde bu programlar mültecilere zorunludur ve programın sonunda bir test sınavı yapılmaktadır. Örneğin Almanya'ya göç eden üçüncü ülke vatandaşlarının entegrasyon kurslarına katılması 2005 yılından beri zorunludur. Alman Federal Göçmenler ve Mülteciler Dairesi, 600 ile 900 saat arasında değişen ve Almancayı öğretmeyi amaçlayan kurslarda 60 saatlik de oryantasyon kursu hizmeti sunmaktadır. Entegrasyon kursları ağırlıklı olarak dil derslerinden oluşmakla birlikte oryantasyon bölümünde ülkenin tarihi, kültürü ve hukuk sistemi anlatılır. Ayrıca, temel okuryazarlık becerileri, kadınlar, ebeveynler ve genç yetişkinler için kurslar, telafi kursları gibi ihtiyaçlara göre uyarlanmış mültecilere yönelik diğer kursların da olduğu görülmektedir (Germany Federal Office for Migration and Refugees, 2013).

Türkiye’de SUYE’yi almak zorunlu olmamakla birlikte göçmenler, bu kurslara katılmaları için teşvik edilmektedir. Kurslarda, sağlık, eğitim, hukuki konular ve kültürel yaşamdan abonelik işlemleri, ev kiralama ve spor ve sanata dair bilgilendirme, acil numaralar, kadına yönelik şiddet ve çocuklarda mahremiyet eğitime kadar geniş bir spektrumda eğitim verilmektedir. Dersliklerde eğiticiler sınıfın da atmosferine ve kişilerin ihtiyaçlarına göre belli konuların daha fazla üzerinde durabilmekte ya da kısa bir şekilde anlatabilmektedir. SUYE’yi verecek tüm eğiticiler ve tercümanlar 2 gün süren bir eğitici eğitimi programını tamamlamak ve katılım belgesini almak zorundadır. Bu sayede eğiticiler ve tercümanlar güçlendirilmekte, aynı zamanda bir yerel toplum üyesi olan bu kişilerin göç ve uyum konusunda bilgi birikimleri artırılmakta ve varsa ön yargıları kırılmaktadır.

Bu çalışmada da İstanbul Esenyurt Halk Eğitim Merkezine SUYE programı için gelen Suriyeli sığınmacılara bilgi değişim formu kursun başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanmış ve son testte bilgi artışı görülmüştür. Türkiye’de yaşama dair sığınmacılarda bilgi artışı görmek çok önemli bir veridir. Önemli olmasının sebeplerinden biri, bu bireylerin kimsenin yardımı olmadan kendi başlarına işlerini yapabilmeleri yönünde bilgilerinin artırılması; selamlaşma, jest ve mimikler, kültürel özellikler konusunda daha rahat hissetmelerini sağlaması ve bu sayede yerel toplumla iletişim kanallarının açık olmasını teşvik etmesidir. Bilgi ve eğitim kişileri güçlendirir ve özgüvenlerinin artmasını sağlar. Göçmenlerin, ev sahibi toplumun gözündeki konumları genel anlamda sorunludur. (Yaylacı, Serpil ve Yaylacı, 2017). Göçmenler ve sığınmacılar çoğu zaman daha azını hak eden ve muhtaç olan bir yerde konumlandırılmaktadır. Bu sebeple göçmenler; hakları, sorumlulukları ve Türkiye’deki yaşam konusunda bilgilendirilirse ve bu sayede özgüveni artırılabilirse dışlanma veya muhtaç durumda gözükme durumlarıyla daha iyi baş edebilir.

Bu kursların diğer bir avantajı ise, bu kişileri toplumun daha uyumlu bireyleri haline getirerek yerel toplum açısından olası olumsuz düşünceleri azaltmaktır. Bilindiği üzere, göçmenler içerisinde Türk toplumunun kültürel yaşayışını dikkate almayan ya da bu konudaki farkındalığı düşük olan bazı grupların rahatsız edici davranışları huzursuzluk yaratmaktadır. Örneğin bazı ailelerin geç saatlere kadar apartmanlarda yüksek sesle ko-

nuşması, müzik çalması, park ve bahçelerde temizlik ve genel ahlak kurallarına uymaması ya da bazı Suriyeli gençlerin karıştığı taciz olayları yerel toplumu rahatsız etmektedir (Shaherhawasli ve Güvençer, 2021). Bu tür örnekler uyruk ayrımı olmadan bütün toplumlarda görülebilmektedir fakat Suriyeli sığınmacılar söz konusu olduğunda durum daha fazla göze bata-bilmektedir (Yazıcı, 2016). Bu sebepten, yetişkin katılımcıların SUYE'de Türk toplumunun hassasiyetlerini, yaşayış tarzını ve toplumsal kurallarını öğrenmeleri toplumsal barışın önünü açacaktır.

Sonuç olarak, 8 saatlik kısıtlı bir sürede verilen SUYE yabancı yetişkinlerin Türkiye'de yaşam konusunda bilgilerini arttırabiliyorsa bu kursların dil kurslarıyla birleştirilerek daha geniş bir oryantasyon programı kapsamında verilmesinin sosyal uyum bağlamında her iki toplum için de çok faydalı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, kurslar sadece bireylerin bilgi birikimini arttırmakla kalmayıp, kişilerde özgüvenin artmasına, aidiyet duygusunun gelişmesine ve yerel toplumla daha yapıcı ilişkiler kurma yönünde kişilerin heveslendirilmesine de vesile olabileceğinden daha çok yabancıya ulaştırılması elzemdir. Bahsedilen konular mevcut çalışmada nicel verilerle ölçülmemiş olup gelecek çalışmalarda bu konulardaki ölçümlere de yer verip kursların alt kazanımları da ortaya çıkarılmalıdır. Çalışmanın sınırlılığı ise, kontrol grubu olmadığı için zayıf deneysel desen kullanılmasıdır. Gelecek çalışmalarda, deney grubuyla eş zamanlı olarak aynı soruların bu programdan yararlanmamış kontrol grubuna da sorulması ve sonuçların karşılaştırılması anlamlı olacaktır.

Teşekkür

Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı Göç İdaresi Başkanlığı ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü iş birliğinde yürütülmektedir. İstanbul ilinde İngiltere Büyükelçiliği tarafından fonlanmakta ve SGDD (ASAM) tarafından desteklenmektedir. Katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). Göçmenlerin kültürel entegrasyonu. A. Esen& M. Duman (Ed.) içinde *Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeliler: Tespitler ve öneriler* (s. 171-194). İstanbul: WALD.
- Bakioğlu, A., Artar, F., & İzmir, H. (2018). Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri: Göç, Gündelik Yaşam, Geçim Deneyimleri ve Sosyal Dışlanma. Sosyoloji Derneği Yayınları, Yayın No: 25.
- Barın, H. (2019). *Türkiye’deki Suriyelilerin entegrasyonunda sivil toplum kuruluşlarının rolü: Ankara örneği*. (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baron, S., Wilson, A. & Riddell, S. (2000). Implicit Knowledge, Phenomenology and Learning Difficulties. In F. COFFIELD (ed.) *The Necessity of Informal learning* Bristol: The Policy Press, pp. 43–53.
- Candel, P. (2008). *Els altres Catalans*, Barcelona, 62.
- Coffield, F. (2000) (ed.) *The Necessity of Informal Learning*, Bristol: The Policy Press.
- Duğan, Ö., & Gürbüz, S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Entegrasyonuna Yönelik Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 13(26), 529-546.
- Duman, T. (2019). Toplumsal Uyum İçin Eğitimin Önemi: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği. *SEFAD*, 41, 343-368.
- Ekici, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 44, 695-730.
- Ekşi, A. (2002). Sığınmacı ve Göçmelerde Psikopatoloji, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (3), 215-221.
- Erdoğan, M.M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019, Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Orion Kitabevi, Ankara.
- Erdoğan, M. M. (2018). Türkiye’deki Suriyeliler toplumsal kabul ve uyum. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- European Commission, (n.d.). Governance of Migrant Integration in Spain. Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/governance/spain>

Eyüp, B., Arslan, N. & Cevher, T.Y. (2017). Mültecilere ‘Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Uyum Kursu’na Katılan Öğreticilerin Kurs Hakkındaki Görüşleri ve Hazır Bulunuşluk Durumları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 174-200.

Germany, Federal Office for Migration and Refugees (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) (2014). ‘SpezielleKursarten’, www.bamf.de/DE/Willkommen/DeutschLernen/Integrationskurse/SpezielleKursarten/speziellekursartennode.html. (accessed on 16.03.2015)

Gilmartin, M. (2008), Migration, Identity, and Belonging. *Geography Compass*, 2, 1837–1852.

Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili [News media and refugees: Representation of Syrian refugees in Turkish press]. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 229–256.

Guay, J. (2015, Kasım 18). Social cohesion between Syrian Refugees and Urban Host Communities in Lebanon and Jordan. 19 Şubat 2021 tarihinde <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/World%20Vision%20International%20DM2020%20Social%20Cohesion%20Report.pdf> adresinden erişildi.

Heckmann, F., Welch, K.D., Uca, N., Schmitt, M., Luetke, L., Koehler, C., & Scheib, D. (2015). Migrants and their Descendants: Social Inclusion and Participation in Society. German Institute for Human Rights (DIMR) and European Forum for Migration Studies (EFMS), Institute at the University of Bamberg.

Home Office (2002). Secure Borders, Safe Haven: Integration with Diversity in modern Britain, White Paper (London: HMSO).

IOM (2020). *World Migration Report 2020*. Switzerland. https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf

Koçan, A. ve Kırılıoğlu, M. (2020). Suriyeliler ve sosyal uyum: Scudder’in çerçevesinden bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1855-1885.

Köse, D. ve Özsoy, E. (2019). Göçmenlere Dil Öğretimi Almanya Türkiye Örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 112-125.

Lladonosa, M. (2013). La construcció de la catalanitat. Evolució de la concepció d'Identitat Nacional a Catalunya 1860-1990. Lleida: *Revista Espai/temps*-Universitat de Lleida.

Lyytinen, E. ve Kullenberg, J. (2013). *Urban Refugee Research and Social Capital A Roundtable Report and Literature Review*. International Rescue Committee and Women's Refugee Commission, New York, US.

Morrice, L. (2007) Lifelong Learning and the Social Integration of Refugees in the UK: The Significance of Social Capital, *International Journal of Lifelong Education*, 26(2), 155-172, Doi: 10.1080/02601370701219467

Navruz, M., & Çukurçayır, M. A. (2015). Factors Affecting Changes in Perceptions of Turkish People Towards Syrian Refugees. *International Journal of Social Sciences*, 4, 75-85. Doi: 10.20472/SS2015.4.4.006

Öztürk, F. (2018). Mülteci Öğrencilere Sunulan Eğitim-Öğretim Hizmetinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(1), 52-79. Doi: 10.18039/ajesi.393879

Öztürk, Ö.G. (2014). İspanya Göç Politikaları ve Göçmen Hayatlar: İspanya Örneği Türkiye İçin Bir Model Olabilir Mi? *Nüfusbilim Dergisi*, 36, 103-135.

Shaherhawasli, K. & Güvençer, E.N. (2021). Suriyeli Mülteciler ve Türk Toplumunu Arasındaki Uyum, Fırsat ve Tehditler. *INSAMER*. https://insamer.com/rsm/icerik/dosya/dosya_3788.pdf

TBMM (2018). Göç ve uyum raporu. TBMM.

Ünalın, D. (2018). İletişim Biçemleri ve Kültürlerarası Duyarlılık Geliştirme Süreçlerinin "Pk" Filmi Özelinde İncelenmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 8(2), 437-446.

Türkiye'ye Göç Eden Yabancılara Uygulanan Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Yavuz, S. (2013). Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa'da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (26), 610-623.

Yaylacı, F.G., Serpil, H., & Yaylacı A.F. (2017). Paydaşların Gözünden Mülteci ve Sığınmacılarda Eğitim: Eskişehir Örneği. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 11(22), 101-117.

Yazıcı, T. (2016). Yeni Medyanın Nefret Dili: Suriyeli Mültecilerle İlgili Ekşi Sözlük Örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(13), 115-136.